PROFESSORILIITTO
PROFESSORSFÖRBUNDET
FINNISH UNION OF UNIVERSITY PROFESSORS

Helsinki 11.10.2016

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaosto

Asia: Professoriliiton puheenjohtaja, professori Kaarle Hämeri valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaoston kuultavana 12.10.2016 hallituksen esityksestä (HE 134/2016 vp) eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2017

Valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaosto on pyytänyt Professoriliitolta (myöhemmin liitto) lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2017. Liitto lausuu kunnioittavasti seuraavaa:

Tutkimukselle ja ylimmälle opetukselle asetetut tavoitteet ovat ristiriidassa niihin tehtävien panostusten kanssa

Yliopistojen rahoitusta leikataan tällä hallituskaudella noin 200 miljoonalla eurolla. Mikäli hallitus pitää kiinni kilpailukykysopimusta koskevastaan tulkinnata, rahoitusleikkaus nousee noin 220 miljoonan euron vuositasoon hallituskauden lopulla. Vuotta 2017 koskevan talousarvioesityksen mukaan yliopistojen toimintaan kohdistuvaa valtionrahoitusta vähennetään 31,8 miljoonalla eurolla. Innovaatiorahoituskeskus Tekesin rahoituksen leikkaaminen jatkuu. T & K-menojen osuus BKT:sta on laskenut merkittävästi viime vuosina (niiden osuus oli 3,64 % vuonna 2011 ja 3,10 % vuonna 2017).

Hallituksen tavoitteena on väestön koulutus- ja osaamistason kohottaminen siten, että suomalaiset ovat maailman osaavin kansa vuonna 2020. Koulutus- ja tiedepolitiikan tavoitteena on, että tieteen taso nousee. Tiede- ja innovaatiopolitiikalla hallituksen tarkoituksena on vahvistaa Suomen kansainvälistä kilpailukykyä.

Maan hallituksen panostukset yliopistoihin ja tutkimukseen ovat pahasti ristiriidassa koulutus- ja tiedepolitiikalle asetettujen tavoitteiden kanssa. 1990-luvulla uskottiin ylimpään opetukseen ja tieteelliseen tutkimukseen, ja yliopistojen ja tieteellisen tutkimuksen voimavaroja lisättiin, tuloksellisesti. Liitto korostaa, että yliopistoissa annettava ylin opetus ja tieteellinen tutkimus sekä taiteellinen toiminta tulee nähdä investointina tulevaisuuteen. Yliopistojen määrärahaleikkaukset ovat johtaneet henkilöstön massiivisiin irtisanomisiin, määräaikaisten työsuhteiden päättymiseen ja avautuvien tehtävien täyttämättä jättämiseen. Yliopistoissa työskentelevien henkilöiden määrä on vähentynyt vuosina 2014 ja 2015 noin 1500 henkilön vuosivauhdilla ja vähennys tulee olemaan

vuoden 2016 aikana pelkästään taloudellisilla ja tuotannollisilla perusteilla tehtävien irtisanomisten johdosta 1700 henkilötyövuotta. Myös professoreita on irtisanottu.

Kilpailukykysopimuksen vaikutus yliopistojen talousarviorahoitteiseen toimintaan

Talousarvioesityksen mukaan yliopistojen määrärahoja leikataan 13,9 miljoonalla eurolla kilpailukykysopimukseen perustuen. Kilpailukykysopimuksessa on sen allekirjoittajajärjestöjen mielestä selkeästi sovittu siitä, että yliopistot eivät ole julkista sektoria. Allekirjoittajajärjestöjen ja niihin kuuluvien liittojen (mukaan lukien Professoriliitto) mielestä työnantajamaksujen alentumisesta aiheutuvaa hyötyä ei saa leikata yliopistoilta pois. Liiton mielestä maan hallituksen tulisi kunnioittaa sopimusvaputta, eikä se voi tulkita keskusjärjestöjen tekemää kilpailukykysopimusta toisella tavalla kuin sopimusosapuolet.

Liitto toteaa, että hallitus on useaan otteeseen todennut, että se ei leikkaa enää koulutuksesta. Yliopistojen talous on jo ennestään hyvin ahtaalla, ja edellä mainittu 13,9 miljoonan lisäleikkaus kurjistaa niiden taloutta entisestään. Liitto pelkää, että lisäleikkauksen johdosta yliopistot voivat olla pakotettuja supistamaan toimintaansa. Joissain yliopistoissa lisäleikkaukset voivat johtaa taloudellisilla perusteilla käytäviin henkilöstön vähentämiseen tähtääviin yhteistoimintaneuvotteluihin.

Yliopistoindeksi

Aikaisemmin toteutetun yliopistolain 49 §:n väliaikaisen muutoksen seurauksena yliopistoindeksi on jäädytetty kokonaan vuosiksi 2016 - 2019. Yliopistoindeksin tarkoituksena on ollut taata yliopistojen voimavarakehitys inflaatiota vastaavaksi. Eri ennusteiden mukaan inflaatio olisi vuonna 2017 noin prosentin luokkaa. Yliopistoindeksin jäädyttäminen vaikuttaa yliopistojen voimavaroihin vuonna 2017 negatiivisesti.

Suomen Akatemia ja Innovaatiorahoituskeskus Tekes

Suomen Akatemian tutkimushankkeiden myöntämisvaltuuksia ollaan talousarvioesityksen mukaan kokonaisuudessaan lisäämässä 10 miljoonalla eurolla. Myöntämisvaltuuden muutosta kasvattaa kertaluonteinen 30 miljoonan euron lisäys nuorten tutkijoiden tieteen tekemisen edistämiseen. Valtuudesta 50 miljoonaa euroa on tarkoitettu yliopistojen profiloitumisen vahvistamiseen.

Talousarvioesityksen perustelujen mukaan Innovaatiorahoituskeskus Tekesin resursseja leikataan 130 miljoonalla eurolla vuonna 2016 ja vuonna 2017 yli 20 miljoonaa euroa lisää. Innovaatiorahoituskeskus Tekesin leikkaukset näkyvät erityisesti teknillisen alan yliopistotutkimuksessa ja kyseisen alan tuotekehityksessä. Nämä leikkaukset voivat osoittautua Suomen innovaatiotoiminnan kannalta vahingollisiksi ja niillä voi olla myös maamme talouskehitystä hidastava vaikutus.

PROFESSORILIITTO
PROFESSORSFÖRBUNDET
FINNISH UNION OF UNIVERSITY PROFESSORS

Tutkimuksen ja ylimmän opetuksen tulevaisuus

Ruotsi ja Norja ovat ilmoittaneet tekevänsä lisäpanostuksia tutkimukseen ja koulutukseen. Liiton mielestä myös Suomessa tulisi toimia vastaavalla tavalla. Talouspolitiikan arviointineuvosto, OECD ja IMF ovat vastikään ottaneet kantaa Suomen tilanteeseen.

Talouspolitiikan arviointineuvosto totesi 26.1.2016 julkaistussa raportissaan: "Koulutuksen laatuun ja tutkimukseen kohdistuvat menojen leikkaukset vaikuttavat negatiivisesti tuottavuuteen ja tulevaan kasvuun. Tällaisia leikkauksia pitäisikin siksi välttää."

OECD totesi 28.1.2016 julkaistussa maaraportissaan, että leikkauksilla heikennetään tulevan kasvun edellytyksiä.

Kansainvälinen valuuttarahasto IMF totesi lokakuussa, että luopuminen tutkimus- ja kehittämismenojen leikkauksista edistäisi innovaatioita.

Professoriliiton tekemän *Yliopisto professorin työnantajana -selvityksen* mukaan professorit ovat tyytymättömiä mahdollisuuksiinsa tehdä tutkimusta tai taiteellista työtä. Heillä ei ole avustavaa henkilöstöä riittävästi käytettävissä, ja hallinnolliset työt kasautuvat professoreiden ja muun opetus- ja tutkimushenkilöstön hoidettaviksi. Yliopistojen kiristynyt taloudellinen tilanne heijastuu professoreiden negatiivisiin mielipiteisiin työnantajastaan. Selvitys löytyy pdf-tiedostona liiton verkkosivuilta.

Lopuksi

Hallitus päätti budjettineuvotteluissaan nimittää työryhmän valmistelemaan vaihtoehtoiset mallit osoittaa lisäresursseja kestävän kasvun edellytyksiä tukevaan korkeakoulujen tutkimus-ja innovaatiotoimintaan sekä tutkimustulosten hyödyntämiseen ottaen huomioon korkeakoulutuksen ja tutkimuksen kehittämiselle hallitusohjelmassa asetetut tavoitteet. Työryhmässä on edustus opetus- ja kulttuuriministeriöstä, työ- ja elinkeinoministeriöstä, valtiovarainministeriöstä, Suomen Akatemiasta ja Innovaatiorahoituskeskus Tekesistä. Työryhmän tulee myös kuulla eri tahojen näkemyksiä ja valmistella esityksensä siten, että sen pohjalta voidaan tehdä päätökset seuraavassa julkisen talouden suunnitelmassa keväällä 2017.

Liitto pitää edellä mainitun työryhmän asettamista hyvänä asiana ja on omalta osaltaan valmis tekemään yhteistyötä sen kanssa. Liitto kuitenkin korostaa, että yliopistot ja muu tutkimus tulee nähdä investointina tulevaisuuteen. **Kilpailukykysopimukseen perustuvan 13,9 miljoonan euron määrärahan leikkaamisesta sekä kaikista muista yliopistoihin ja tieteelliseen tutkimuksen ja taiteelliseen toimintaan kohdistuvista talousarvioesitykseen sisältyvistä määrärahaleikkauksista tulee luopua.**

Professoriliitto-Professorsförbundet

Kaarle Hämeri
puheenjohtaja

Tarja Niemelä
toiminnanjohtaja